

?El feixisme que torna

Semblava que el feixisme havia estat definitivament derrotat després de la Segona Guerra Mundial, però des dels anys setanta del segle passat està tornant a donar senyals de vida. Darrerament assistim a un rebrot més fort, més global. No té exactament les mateixes característiques del feixisme primigeni que va prosperar al llarg dels anys trenta del segle vint, però creix en els mateixos entorns sociopolítics on es va desenvolupar aviat farà un segle i s'adapta a les peculiaritats de cada país. En aquest sentit, actua de manera semblant a com ho faria un virus que va mutant per ser més eficaç en el seu objectiu de créixer, reproduir-se i infectar el conjunt de la societat.

L'historiador italià Steven Forti, en el seu llibre *Extrema dreta 2.0*, descriu les etapes d'aquest procés: al anys vuitanta una sèrie de partits nous d'extrema dreta van obtenir resultats electorals inesperats en diversos països europeus com a conseqüència de la crisi econòmica i l'augment de la immigració; als anys noranta la ultra dreta va sorgir també als països de l'Est com a conseqüència de la caiguda del mur de Berlín i la transició post comunista. Amb l'arribada del nou mil·lenni es produeix una nova onada en la qual les idees de la dreta radical populista comencen a tenir acceptació per part dels partits de la dreta tradicional. Si entre 1980 i 1989 els partits d'ultradreta obtenien de mitjana l'1% dels vots a Europa, entre 1990 i 2000 van aconseguir passar a més del 4% i entre 2010 i 2018 van arribar al 7,5% de mitjana, amb puntes que superen el 25% en algunes eleccions.

La raó principal de l'arrelament progressiu de les idees ultradretanes i filofeixistes cal cercar-lo en la finalització dels anomenats Trenta gloriosos, que es com s'anomenen les tres dècades que van entre 1945 i 1975, on el triomf del model econòmic keynesià va permetre trenta anys de progrés econòmic i disminució de les desigualtats. Amb la crisi del petroli de 1973 i el triomf del model neoliberal a partir dels anys vuitanta, la desregulació del capital, la privatització dels béns i els serveis públics, la reducció de la progressivitat fiscal, la disminució de l'estat del benestar i els atacs a les organitzacions sindicals han comportat un progressiu desmantellament de la democràcia entesa com a sobirania popular i poder polític. La confiança en el progrés s'ha anat esvaint i ha estat substituïda per la por, la incertesa i la malfiança en els partits tradicionals, en les institucions i, fins i tot, en el propi sistema democràtic.

L'avenç de les idees ultradretanes no és un fenomen conjuntural. Ha vingut per quedar-se perquè les seves arrels s'enfonsen en canvis profunds i de llarg recorregut que s'han produït al llarg de les darreres cinc dècades. L'esquerra també té responsabilitats en aquests canvis, en la mesura en què ha comprat, a partir dels anys vuitanta, el discurs i les polítiques neoliberals i encara ara es mostra complaent amb elles. La lluita contra les desigualtats esdevé central per tallar els corrents subterranis que generen la incertesa i la por, i alimenten els discursos neofeixistes.

Imatge: Carles Claret.